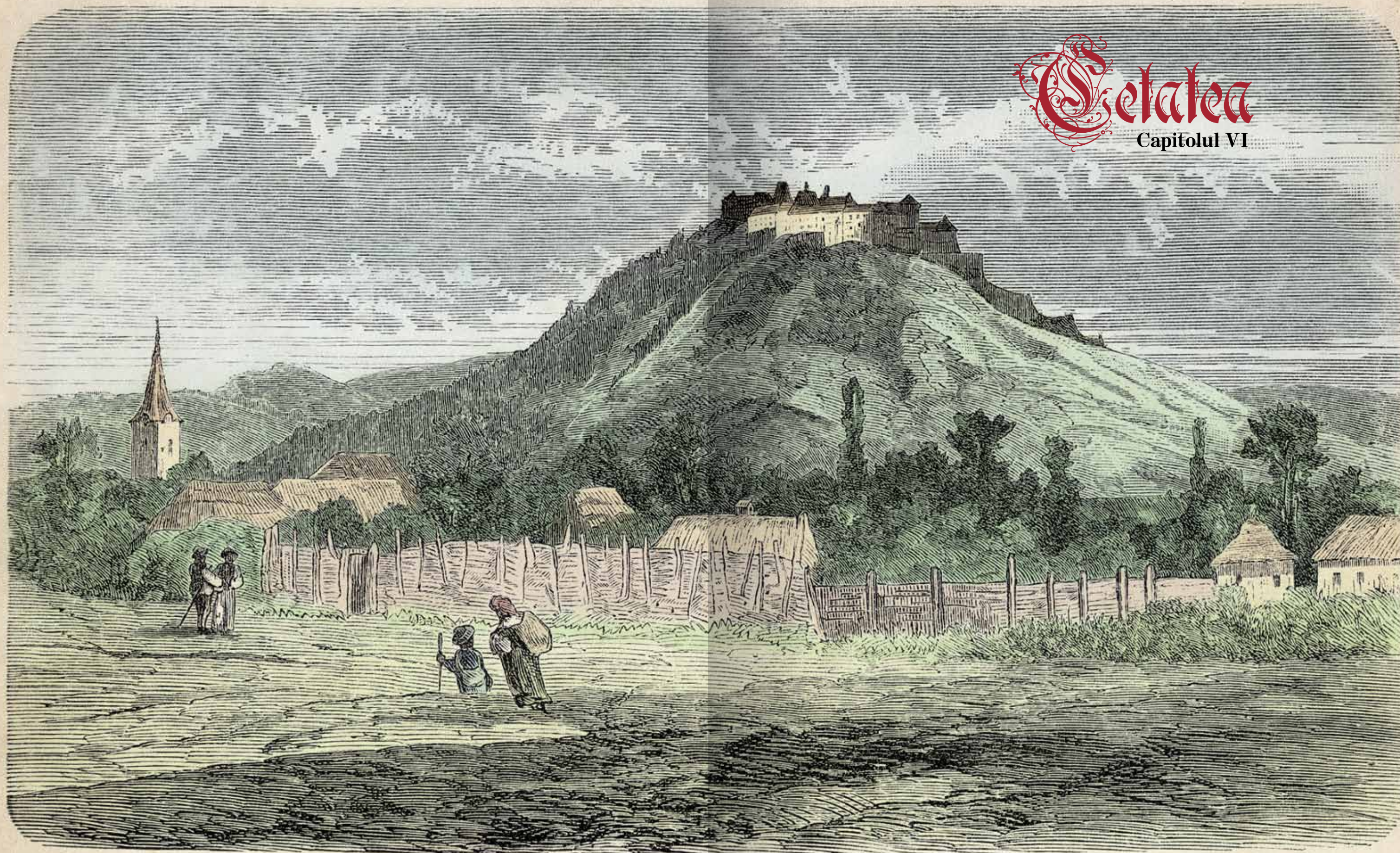
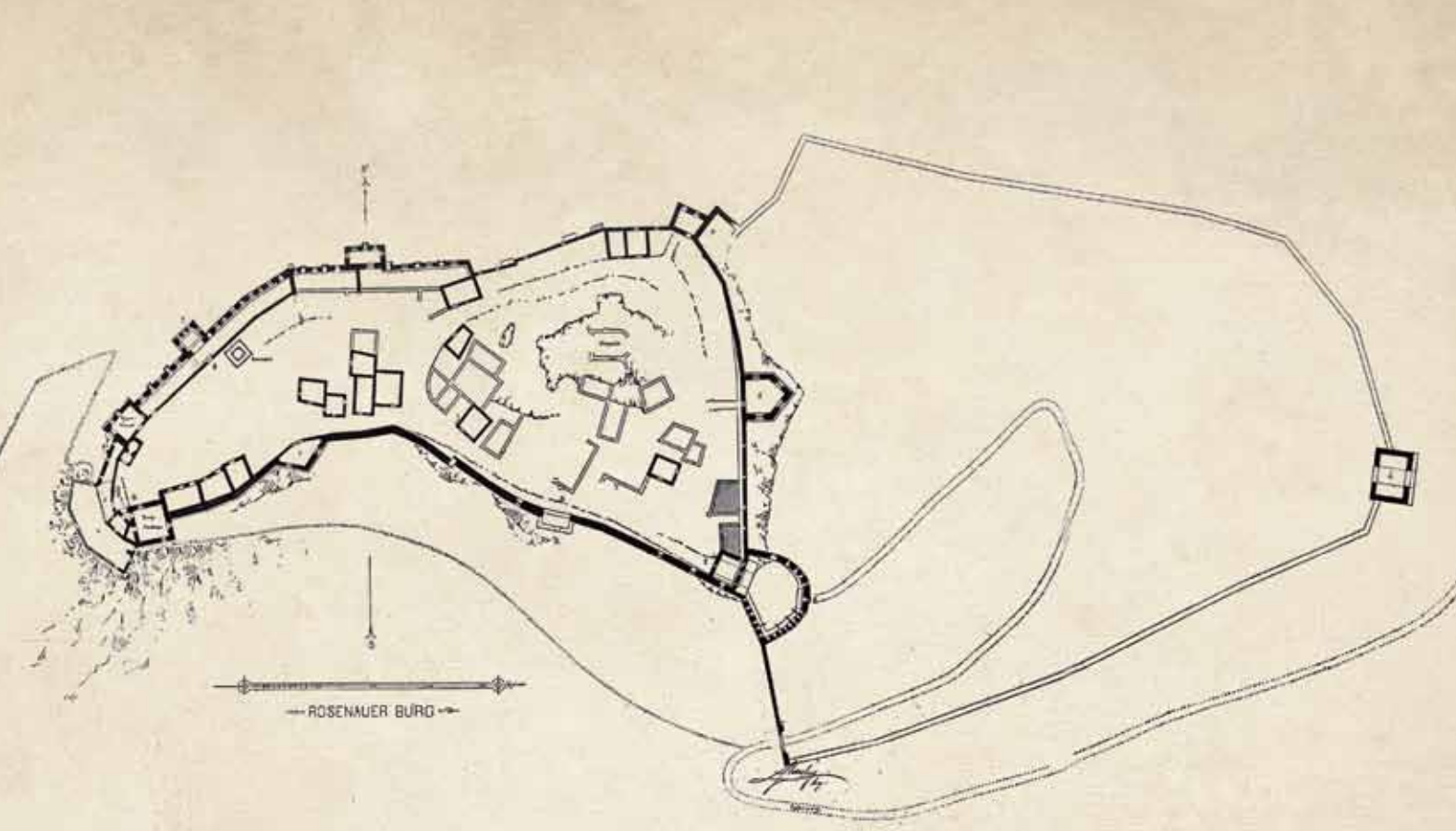


Getateea

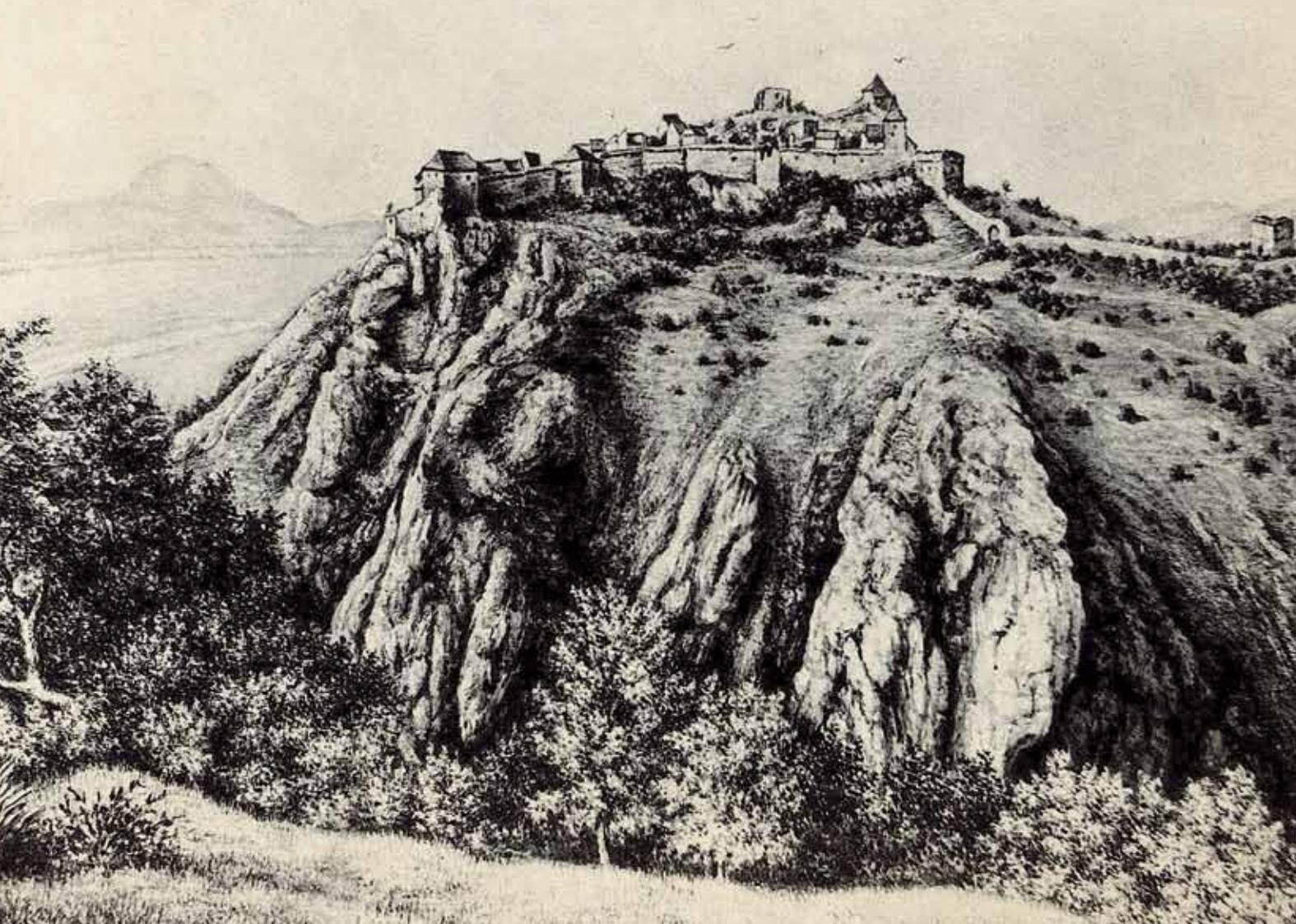
Capitolul VI





◆ *PLANUL CETĂȚII RÂȘNOV, 1896*
(JULIUS GROSS, ERNST KÜHLBRANDT, *DIE ROSENAUER BURG*, WIEN, 1896).

◆ *CETATEA RÂȘNOV, LATURA SUDICĂ - A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XIX*
(JULIUS GROSS, ERNST KÜHLBRANDT, *DIE ROSENAUER BURG*, WIEN, 1896).



ÎN EVUL MEDIU, DEALUL CETĂȚII a reprezentat un adăpost ce a asigurat supraviețuirea comunității care a trăit la poalele vestice ale muntelui Postăvarul și lângă drumul ce lega Țara Bârsei de Țara Românească.

După retragerea romană și în timpul marilor migrații este greu de spus dacă a existat o continuitate a locuirii la poalele Dealului Cetății și dacă stânca abruptă a apărut pe cineva până la venirea coloniștilor sași. S-a presupus că ridicarea celei mai vechi părți a cetății medievale Râșnov a avut loc în perioada 1211–1225, cât a durat stăpânirea teutonă în Țara Bârsei, iar după alungarea cruciaților, cetatea din lemn și pământ a fost reconstruită sau transformată în una din piatră de coloniștii sași sau regalitatea maghiară. Deși nu există documente sau elemente arhitectonice care să indice această origine romantică, totuși, fortificarea colinei încă din antichitate, sarcinile militare primite de comunitatea săsească din Țara Bârsei, în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, sunt argumente importante care să susțină teoria existenței unei cetăți anterioare primei sale mențiuni cronicărești (1335).

În privința contribuției primilor coloniști la fortificarea Dealului Cetății, trebuie să amintim și teoria conform căreia așezarea sașilor în Țara Bârsei s-a făcut în grupuri de coloniști (10 familii formând o decurie, iar 100 – o centurie), fiecare structură având sarcinile ei. Astfel, fiecare centurie a fost obligată să construiască ori să preia o cetate preexistentă, să o întrețină și să participe la apărarea ei. Astfel, cetatea Feldioarei a fost preluată de scaunul Feldioara (Feldioara, Rotbav, Măieruș, Hălchiu), cetatea de pe Tâmpa de către scaunul Brașov (Corona/ mai târziu Brașov-Cetate, Brașovul vechi de la poalele dealului Sf. Martin, Bartolomeu și Bod), „Cetatea Neagră” de către scaunul Codlea (Codlea, Vulcan, Toindorf și Arndorf, ultimele două localități dispărute), cetatea „Cruceburg” (Teliu) de către scaunul Prejmer (Prejmer, Hărman, Sânpetru) și cetatea Râșnovului de către scaunul Râșnov (Râșnov, Cristian, Ghimbav).

Data fiind importanța geopolitică pentru regalitatea maghiară a trecătorilor montane spre teritoriile sud-carpatic, este de presupus că drumul Branului trebuia să fie supravegheat militar și după alungarea cavalerilor teutoni. Dacă la Râșnov a existat o bază militară teutonă, este puțin probabil ca fortificația să fi fost abandonată după alungarea ordinului cruciat. Regalitatea maghiară a fost interesată de preluarea patrimoniului militar și de numirea propriilor administratori, subordonați fie comitelui secuilor, fie voievodului Transilvaniei. Până la mutarea vămii de la Rucăr la Bran și construirea cetății Bran pentru protejarea vămii regale la sfârșitul secolului al XIV-lea, cetatea Râșnov era prima fortificație lângă drumul Branului, după intrarea în Transilvania.

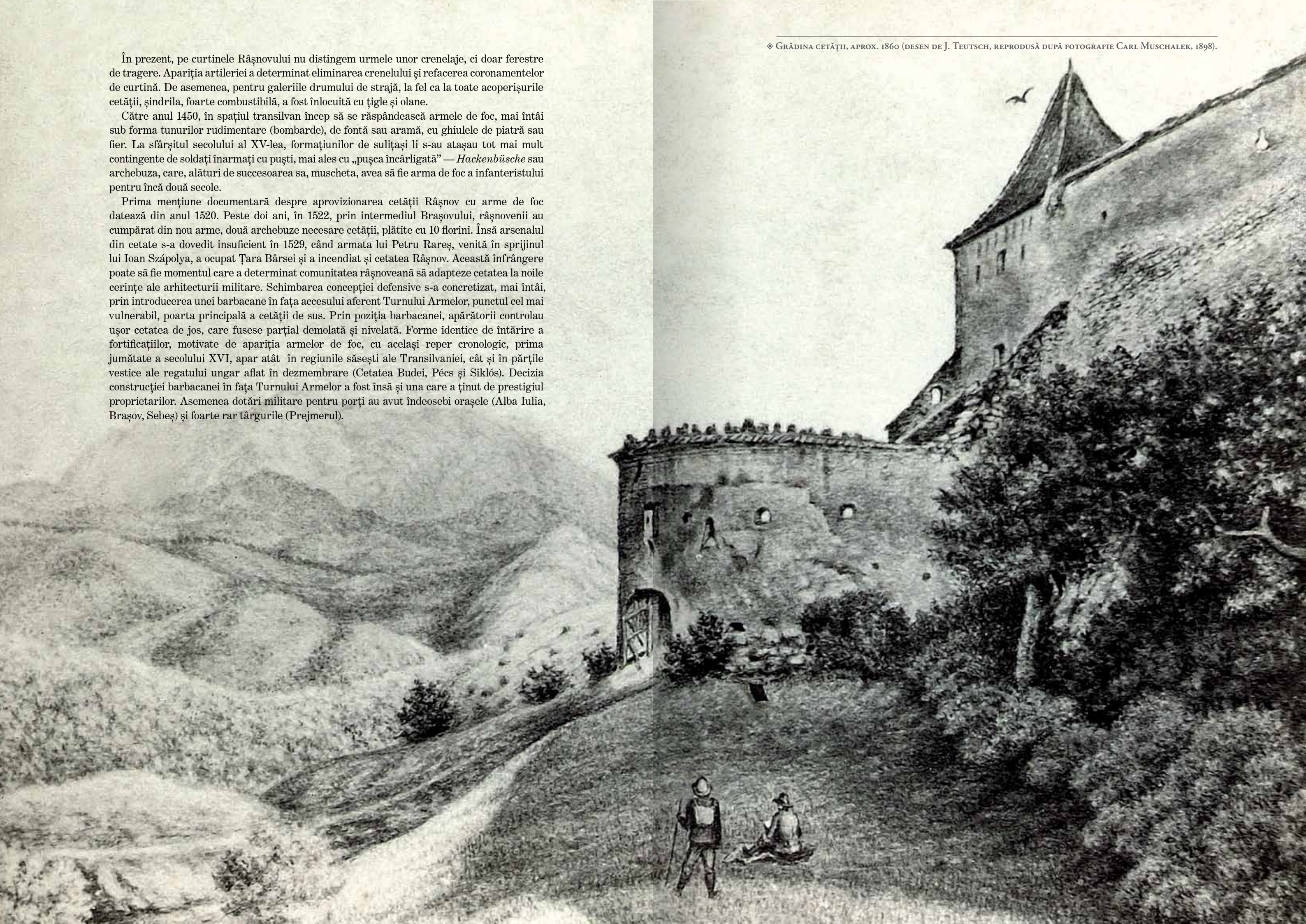
Marea invazie a tătarilor din 1241 a lichidat expansiunea maghiară la sud și est de Carpați pe o lungă perioadă de timp. Cronicile povestesc că armata voievodului Transilvaniei a fost zdrobită de tătari tocmai în zona Țării Bârsei. În acest context, putem să înscriem și ipoteza, puțin credibilă, conform căreia o parte din rămășițele umane descoperite în cetatea medievală, în perimetrul bisericii din cetatea de jos, provin din perioada invaziei mongole. Șase din cei 12 indivizi descoperiți au fost găsiți cu urme de moarte violentă. Urmele de străpungere regăsite în oase și cranii, înălțimea inferioară a mongolilor în general (1,65–1,80 m), înmormântarea fără respectarea unui ritual, sunt datele prin care victimele au fost „identificate” între localnici sau luptători luați prizonieri și uciși de învingătorii tătari. Pe de altă parte, în rămășițele umane nu au fost descoperite săgeți ori urmele lamelor săbiilor tătarești, iar mormântul se află amenajat lângă cea mai veche capelă creștină a cetății.

În prezent, pe curtilele Râșnovului nu distingem urmele unor crenelaje, ci doar ferestre de tragere. Apariția artileriei a determinat eliminarea crenelului și refacerea coronamentelor de curtină. De asemenea, pentru galeriile drumului de strajă, la fel ca la toate acoperișurile cetății, șindrila, foarte combustibilă, a fost înlocuită cu țigle și olane.

Către anul 1450, în spațiul transilvan încep să se răspândească armele de foc, mai întâi sub forma tunurilor rudimentare (bombarde), de fontă sau aramă, cu ghiulele de piatră sau fier. La sfârșitul secolului al XV-lea, formațiunilor de sulitași li s-au atașau tot mai mult contingente de soldați înarmați cu puști, mai ales cu „pușca încârligată” — *Hackenbüsche* sau archebuza, care, alături de succesoarea sa, muscheta, avea să fie arma de foc a infanteristului pentru încă două secole.

Prima mențiune documentară despre aprovizionarea cetății Râșnov cu arme de foc datează din anul 1520. Peste doi ani, în 1522, prin intermediul Brașovului, râșnovenii au cumpărat din nou arme, două archebuze necesare cetății, plătite cu 10 florini. Însă arsenalul din cetate s-a dovedit insuficient în 1529, când armata lui Petru Rareș, venită în sprijinul lui Ioan Szápolya, a ocupat Țara Bârsei și a incendiat și cetatea Râșnov. Această înfrângere poate să fie momentul care a determinat comunitatea râșnoveană să adapteze cetatea la noile cerințe ale arhitecturii militare. Schimbarea concepției defensive s-a concretizat, mai întâi, prin introducerea unei barbacane în fața accesului aferent Turnului Armelor, punctul cel mai vulnerabil, poarta principală a cetății de sus. Prin poziția barbacanei, apărătorii controlau ușor cetatea de jos, care fusese parțial demolată și nivelată. Forme identice de întărire a fortificațiilor, motivate de apariția armelor de foc, cu același reper cronologic, prima jumătate a secolului XVI, apar atât în regiunile săsești ale Transilvaniei, cât și în părțile vestice ale regatului ungar aflat în dezmembrare (Cetatea Budei, Pécs și Siklós). Decizia construcției barbacanei în fața Turnului Armelor a fost însă și una care a ținut de prestigiul proprietarilor. Asemenea dotări militare pentru porți au avut îndeosebi orașele (Alba Iulia, Brașov, Sebeș) și foarte rar târgurile (Prejmerul).

◆ GRĂDINA CETĂȚII, APROX. 1860 (DESEN DE J. TEUTSCH, REPRODUSĂ DUPĂ FOTOGRAFIE CARL MUSCHALEK, 1898).





În anul 1540, rășnovenii obțin o reducere a impozitului cu 25 florini pentru lucrări la cetate. Îmbunătățirea capacității defensive era o măsură obligatorie, impusă de conflictul dintre aliații văduvei voievodului Transilvaniei Ioan de Szápolya, Izabella, și Casa de Austria. Într-o Țară a Bârsei devenită o țintă favorită pentru armatele venite din Secuime sau de peste munți, brașovenii au coordonat pregătirile de război. Astfel, în anul 1550, patru delegați din consiliul Brașovului, Petrus Sartor, Damasus, Jacobus Kyrsch și Thomas au inspectat capacitatea defensivă în „Țara de Jos și în Țara de Sus, începând cu Prejmer și Râșnov”. Au fost verificate cetățile și dotarea lor cu arme, flinte, ghiulele, plumb și alimente.

În această perioadă, la incinta de sus a cetății Râșnov se desfășoară lucrări importante de extindere și modernizare: dublarea zidurilor pe latura nordică, introducerea platformelor de tragere, construirea Turnului Triunghiular și a Turnului de vest, toate subordonate cerințelor luptei de artilerie.

Platformele de artilerie au fost construite pe latura sudică, cea mai expusă tirului artileriei inamice de pe dealurile învecinate. Bastionul Triunghiular a fost construit în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, împreună cu terasa de artilerie din zona sud-vestică a cetății. Alipit incintei vechi, turnul era deschis, fără acoperiș și avea inițial un singur nivel cu trei guri de tragere pentru artilerie ușoară și artilerie grea. Tehnica de construire este caracteristică bastioanelor de tip italian, având o armare pe colțul exterior care oferă o rezistență sporită, iar unghiul permis de teren degajează proiectilele în altă direcție, evitând astfel impactul direct cu zidul. Ulterior, în secolul XVII, s-a construit un alt nivel pentru artileria ușoară.

Terasa de artilerie de pe latura sud-vestică a cetății, așa-numita Barbacană Mică, domină intrarea în Valea Cetății și partea românească a târgului. Platforma amplasată pe stâncă, un spațiu poligonal neregulat, cu parapete scunde, avea mai multe guri de tragere pentru artileria grea și o poartă de acces pentru pietoni, care asigura accesul direct din târg în cetatea de sus. Singura adăugire la forma din secolul al XVI-lea este turnul de protecție (Turnul Gârzii) — prin amplasamentul său poate turnul cel mai ușor de apărat din cetatea Râșnov. După elementele stilistice, Turnul Gârzii pare să fi construit la începutul secolului următor. Are trei nivele și un pod. La primul etaj se mai păstrează trei guri de tragere pentru arcebuze. Toate orificiile de tragere din Turnul Gârzii au conturul unei găuri de cheie întoarse și au fost aproape toate executate prin cioplire în blocuri de gresie.



Însă, pentru rășnoveni, toate aceste necazuri au fost depășite de conflictul cu principele Gabriel Báthori. Dușman greu de împăcat al sașilor, cu dorința de a restrânge libertățile comunității saxone transilvănene, Báthori a organizat în toamna anului 1611 o campanie militară în Țara Bârsei. Râșnovul a fost incendiat la 23 septembrie. În primăvara anului următor, Báthori, cu o armată de 7 000 de oameni, se întoarce. După cucerirea cetății de la Codlea, a Cristianului și Ghimbavului, principele atacă cu 2 000 de războinici cetatea Râșnovului. Cronicarul Simon Massa povestește că în cetate erau refugiați locuitori din Râșnov, Ghimbav, Cristian. Apărătorii se bazau și pe sprijinul unui detașament de ostași români, care făcuseră parte din armata domnitorului Radu Șerban. Asediul a început la 27 martie 1612, când tunurile principelui, așezate pe un deal învecinat (denumit *Schleife* sau *Curmătura*), au lovit latura de sud a cetății. Bombardamentul a durat opt zile.

Acum a rămas îngropat sub zidurile lovite de ghiulele, în turnul vechii cetăți, denumit după acest asediu „Báthory”, un tezaur de 419 monede (ultima monedă este bătută în anul 1607). Apoi, căpitanul Mathis (Matics) János, în fruntea a 200 de secui, a înaintat până la cetatea de jos, a ocupat-o și, protejat de ruinele turnului, a început să tragă asupra cetății de Sus. Manevra secuului a blocat și accesul apărătorilor la „groapa de tragere”, singura sursă de apă a cetății. În acest moment, principele Báthory a cerut rășnovenilor o solie cu care să negocieze. Rășnovenii au trimis un sas și un român, numit Ureche. Báthory i-a cerut românului să deschidă porțile cetății în timpul nopții, promițându-i în schimbul trădării, bani, proprietăți și titlu nobiliar. Cererea a fost respinsă. În fața asediului prelungit, rășnovenii au cerut ajutorul Brașovului. Un mesager reușește să fugă din cetate și scrisoarea judeului Peter Durmen ajunge la conducătorul sașilor brașoveni, Michael Weiss:

„Mai întâi salutare și prietenie! Mult stimate domnule primar și mult stimați consilieri! Nu vă pot descrie starea în care suntem și anume că dușmanul vostru și al nostru ne-a ocupat, Mathis Janos este la intrarea în cetate cu 200 de secui, trag în castel din turnul vechii cetăți, a săpat miercurea trecută, noaptea, un șanț, a înfipt 27 de pari (...) Vă rugăm pe Înțelepciunea Voastră să ne veniți în ajutor prin pădurea locului amintit, vrem să atacăm pe partea noastră ambele așezări ale castelului, dacă simțim că primim ajutor, sigur am vrea să arătăm dușmanului dispreț și distrugere și așa să și fie azi sau mâine seară. Astăzi am





Însă, pentru rășnoveni, toate aceste necazuri au fost depășite de conflictul cu principele Gabriel Báthori. Dușman greu de împăcat al sașilor, cu dorința de a restrânge libertățile comunității saxone transilvănene, Báthori a organizat în toamna anului 1611 o campanie militară în Țara Bârsei. Râșnovul a fost incendiat la 23 septembrie. În primăvara anului următor, Báthori, cu o armată de 7 000 de oameni, se întoarce. După cucerirea cetății de la Codlea, a Cristianului și Ghimbavului, principele atacă cu 2 000 de războinici cetatea Râșnovului. Cronicarul Simon Massa povestește că în cetate erau refugiați locuitori din Râșnov, Ghimbav, Cristian. Apărătorii se bazau și pe sprijinul unui detașament de ostași români, care făcuseră parte din armata domnitorului Radu Șerban. Asediul a început la 27 martie 1612, când tunurile principelui, așezate pe un deal învecinat (denumit *Schleife* sau *Curmătura*), au lovit latura de sud a cetății. Bombardamentul a durat opt zile.

Acum a rămas îngropat sub zidurile lovite de ghiulele, în turnul vechii cetăți, denumit după acest asediu „Báthory”, un tezaur de 419 monede (ultima monedă este bătută în anul 1607). Apoi, căpitanul Mathis (Matics) János, în fruntea a 200 de secui, a înaintat până la cetatea de jos, a ocupat-o și, protejat de ruinele turnului, a început să tragă asupra cetății de Sus. Manevra secuului a blocat și accesul apărătorilor la „*groapa de tragere*”, singura sursă de apă a cetății. În acest moment, principele Báthory a cerut rășovenilor o solie cu care să negocieze. Râșovenii au trimis un sas și un român, numit Ureche. Báthory i-a cerut românului să deschidă porțile cetății în timpul nopții, promițându-i în schimbul trădării, bani, proprietăți și titlu nobiliar. Cererea a fost respinsă. În fața asediului prelungit, rășovenii au cerut ajutorul Brașovului. Un mesager reușește să fugă din cetate și scrisoarea judei Peter Durmen ajunge la conducătorul sașilor brașoveni, Michael Weiss:

„Mai întâi salutare și prietenie! Mult stimat domnule primar și mult stimați consilieri! Nu vă pot descrie starea în care suntem și anume că dușmanul vostru și al nostru ne-a ocupat, Mathis Janos este la intrarea în cetate cu 200 de secui, trag în castel din turnul vechii cetăți, a săpat miercurea trecută, noaptea, un șanț, a înfipt 27 de pari (...) Vă rugăm pe Înțelepciunea Voastră să ne veniți în ajutor prin pădurea locului amintit, vrem să atacăm pe partea noastră ambele așezări ale castelului, dacă simțim că primim ajutor, sigur am vrea să arătăm dușmanului dispreț și distrugere și așa să și fie azi sau mâine seară. Astăzi am

◆ RUINELE CAPELEI EVANGHELICE (DESEN DE J. TEUTSCH, REPRODUSĂ DUPĂ FOTOGRAFIE CARL MUSCHALEK, 1898).

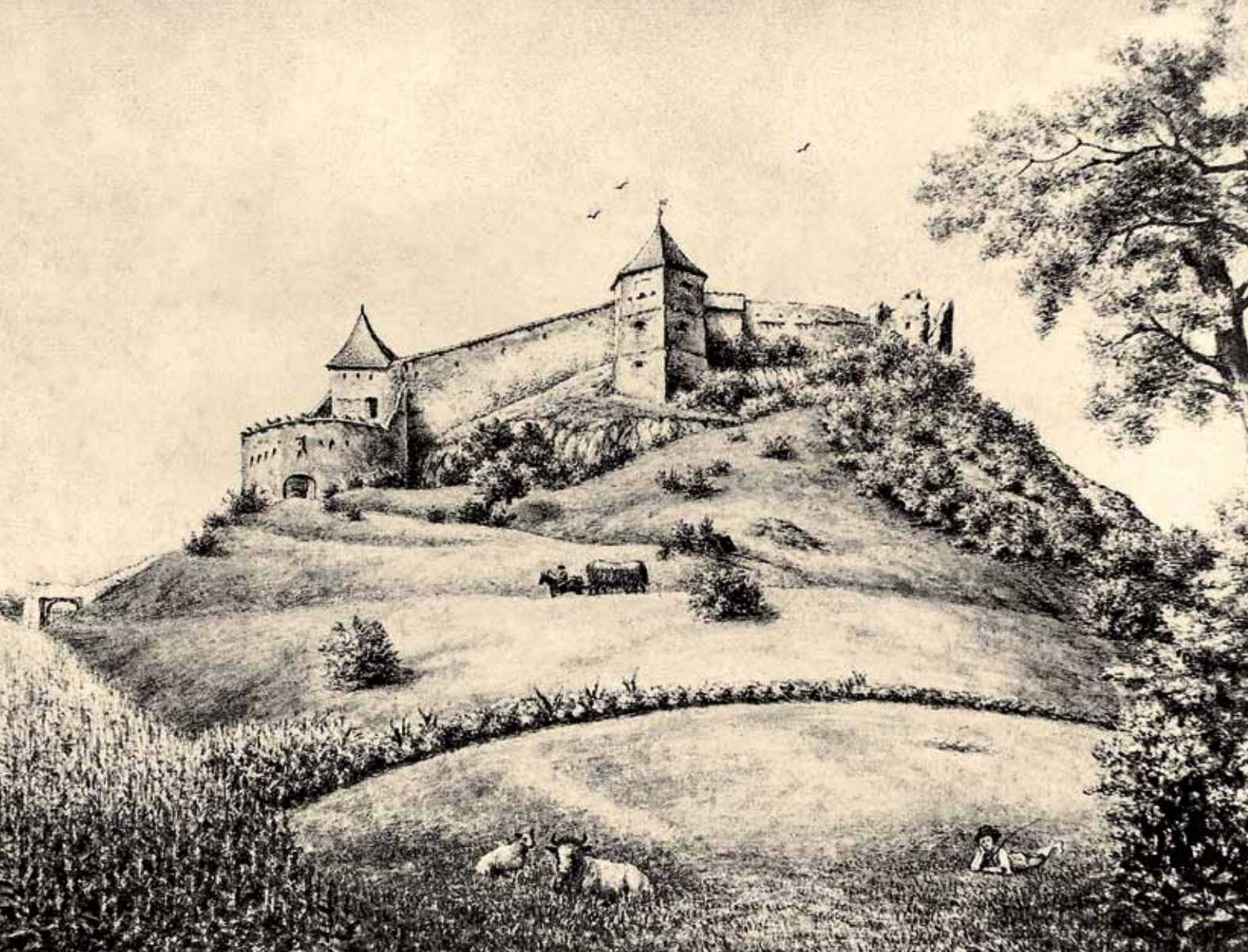


◆ VECHIUL DRUM AL CARELOR DE LA CETATEA RÂȘNOV (SEC. XVI- XVIII).
CAMPANIA ARHEOLOGICĂ, 2010.

trimis, după multe insistențe ale lui Gabor (Gabriel Báthory - n.a.), doi oameni, și anume pe Moitzen Loerintzen și pe Urek (Ureche - n.a.), cu care a vorbit, iar lui Urek i-a dat 30 de taleri, i-a promis Tohanul și Zărneștii și că o să-l înobileze, ca să îi ademenească pe valahii din castelul nostru, să îi țină de partea sa, să mă trădeze pe mine și să mă predea lui Gabor, ceea ce mi-a destăinuit, după ce a venit la mine. (...) Ne supunem lui Dumnezeu. De la Râșnov, 28 martie 1612, Judele și Senatul Râșnovului”.

Brașovenii au sărit în ajutorul rășovenilor, atacând noaptea, prin surprindere, dinspre muntele Postăvarul. Principele a pierdut în acest atac 50 de oameni și 5 tunuri. Însă acțiunea sașilor nu a schimbat situația dramatică a cetății. Cu proviziile de apă pe sfârșite, demoralizați, fruntașii comunității rășnovene au acceptat reluarea negocierilor cu principele și au predat cetatea (3 aprilie 1612), cu condiția, spune cronica medievală, ca vechile privilegii ale rășovenilor să fie respectate, iar în cetate să nu fie instalată o garnizoană străină. Însă, Báthory și-a încălecat cuvântul a doua zi după predare. Locuitorii au fost alungați din cetate și trupele princiare au jefuit-o, după cum amintește Georg Kraus, „de tot ce găsi acolo”. La plecarea din Râșnov, principele a lăsat pentru stăpânirea cetății o garnizoană formată din soldații săi.

În vara anului 1612, rășovenii, ajutați de brașoveni, au încercat de două ori să recucerească cetatea, dar fără succes. Cetatea a revenit comunității rășnovene în iunie 1613, în urma unei înțelegeri cu Gabriel Báthory prin care sașii plăteau principelui o răscumpărare de 3 000 florini pentru predarea cetăților Râșnov și Bran.



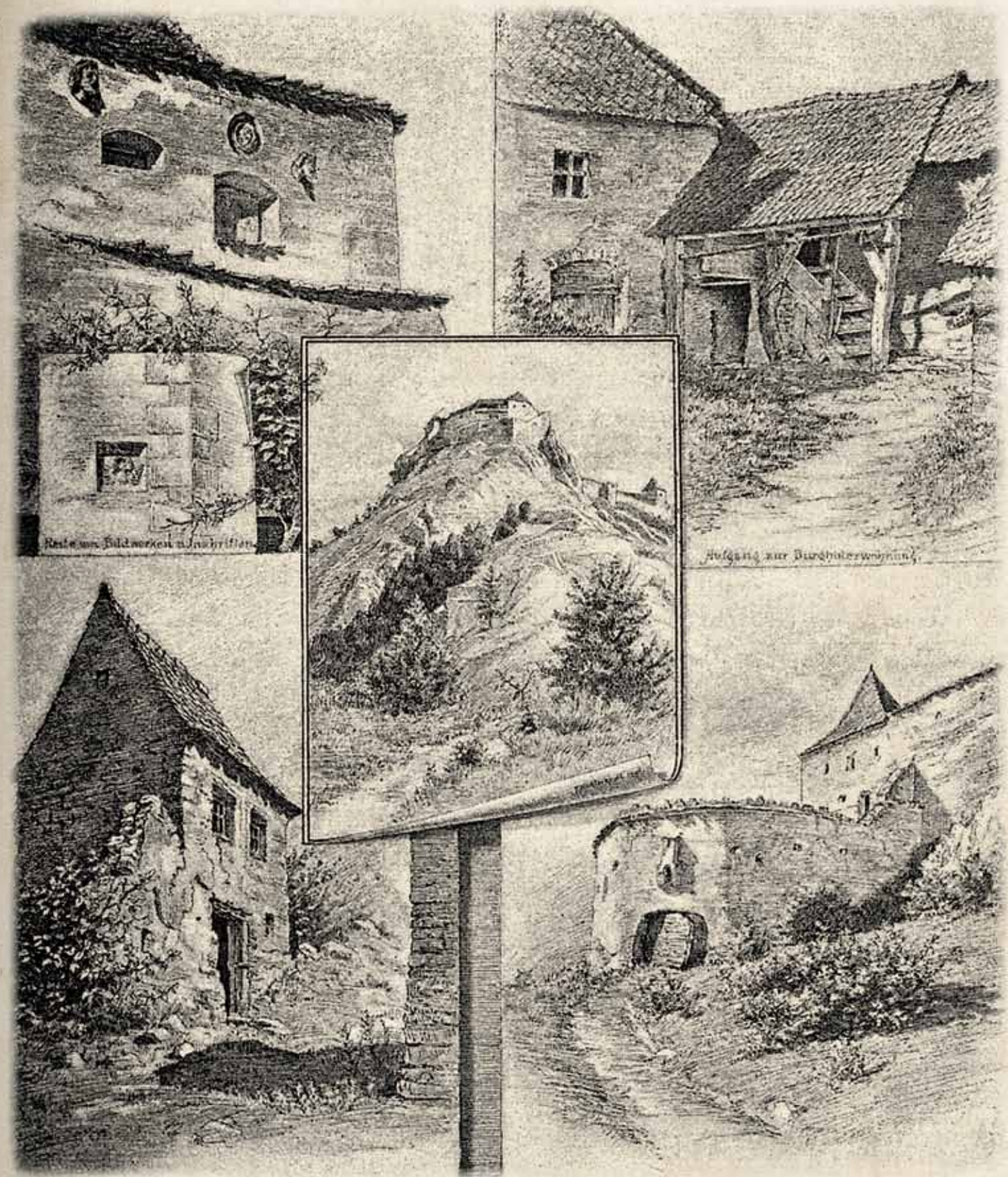
◆ GRĂDINA CETĂȚII (DESEN DE J. TEUTSCH, REPRODUSĂ DUPĂ FOTOGRAFIE CARL MUSCHALEK, 1898).

Asediul din 1612 a demonstrat că incinta de jos era greu de apărat în fața artileriei și că zidurile acesteia, protejând inamicul, reprezentau un pericol fatal pentru apărătorii cetății. Astfel, pentru a asigura o vizibilitate cât mai bună apărătorilor din cetatea de sus, zidurile cetății de jos au fost demolate până la nivelul drumului de strajă. În interior, spațiul de lângă ziduri, a fost umplut cu pământ, nivelarea terenului fiind mai simplă și rapidă, cu efort mai mic, decât demolarea totală. De acum, cetatea de jos a devenit „grădina cetății”, iar materialul rămas după demolarea zidurilor a fost refolosit la modernizarea cetății de sus.

Cetatea de sus avea nevoie de o cantitate mare de materiale de construcție, datorită modificării arhitecturii sale militare și a amenajării suprafeței interioare într-o zonă intens locuită.

În secolul al XVII-lea, rășnovenii au transformat latura demarcatoare a celor două cetăți și au amplasat noi elemente de flancare. Pe mijlocul curții dinspre cetatea de jos, la o distanță aproximativ egală între Turnul Armelor și Turnul nordic, a fost construit un bastion de formă pentagonală. Ridicat pe panta prăpăstioasă, pe trei nivele, bastionul are latura estică cu închidere triunghiulară în ax, menită să ricoșeze ghiulelele. Turnul a fost decorat cu implanturi de figuri din ceramică (cea mai valoroasă reprezintă capul unui bărbat, cu un guler dantelat, înzestrat cu nasturi globulari).

La capătul de nord, după închiderea completă a curții, a fost reamenajat vechiul Turn Gotic (probabil distrus de cutremurul din 1580), prin umplerea parterului și ridicarea unei construcții noi de la nivelul fostului etaj II.



◆ TURNUL CU MUCHIE ÎN AX, INTRAREA ÎN CURTEA INTERIOARĂ DIN BARBACANA MICĂ, CASA ȘCOLII, CETATEA DE SUS - LATURA SUDICĂ, BARBACANA MARE (JULIUS GROSS, ERNST KÜHLBRANDT, *DIE ROSENAUER BURG*, WIEN, 1896).

Orice vatră de locuire creștină avea și un lăcaș pentru practicarea credinței. Construcția capelei evanghelice din cetatea de sus, o bisericuță tip sală, cu absidă și contraforturi, se pare că a început în anul 1634 și s-a încheiat în anul 1650. Lăcașul de cult a fost ridicat pe o platformă amenajată în cel mai înalt punct al cetății. În 1667, trei sticlari râșnoveni donau bisericii (din cetate, probabil) 1 000 ochiuri de geam. La a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, capela încă mai era îngrijită de comunitate, în 1766, acoperișul de șindrilă fiind înlocuit cu unul de țiglă. Însă, în 1818, bisericuța era abandonată și ajunsese în ruină.



◆ RUINELE CAPELEI EVANGHELICE, APROX. 1890.

În Evul Mediu, mândria râșnovenilor era atât de mare pentru cetate încât în 1678 au denumit-o poetic *arx suprema*. La 7 mai 1702, ambasadorul Angliei la Constantinopol, Edmund Chishull, în drumul său de întoarcere în patrie, trece prin Râșnov și admiră „un castel însemnat, care a salutat și el pe Excelența Sa la trecerea pe acolo, cu trei salve repetate”.

Totuși, ocuparea Transilvaniei de către Imperiul Habsburgic se pare că i-a găsit pe râșnoveni coborâți din târgul dintre ziduri în târgul de la poalele cetății. În timpul răzcoalei conduse de către Francisc Rákóczy al II-lea, în 1704, curuții au jefuit târgul și l-au agresat pe judele Andreas Rheter.



◆ TURNUL ARMELOR, APROX. 1930.

Anul următor, partizanii principelui au ocupat cetatea pentru patru luni și le-au cerut râșnovenilor să plece în Secuime. După plecarea curuților, în noiembrie 1705, generalul austriac Rabutin a instalat în cetate o garnizoană imperială, formată dintr-un detașament de „muschetari”, care a rezistat unui asediu executat de trupe secuiești în 1707.

În secolul al XVIII-lea, schimbarea situației politico-militare din sud-estul Europei în favoarea Imperiului Habsburgic, securizarea granițelor sale sudice, a permis atât o dezvoltare economică neîntreruptă a târgului de graniță, cât și, prin diminuarea pericolului invaziilor militare, o scădere a interesului comunității râșnovene pentru întreținerea cetății medievale. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, „castelul” devenise pentru stăpânii sași „cetate țărănească” (*Bauerburg*).

La pierderea funcției militare, se adaugă și câteva evenimente nefericite care au distrus o bună parte din târgul fortificat. La 29 august 1718, în cetate a izbucnit un incendiu, în care au ars căsuțe-depozit cu proviziile de grâne și slănină, iar la 26 octombrie 1802, un cutremur a distrus o parte din turnuri și a grăbit transformarea cetății părăsite într-o ruină. Preotul sas J. Teutsch descrie „cutremurul suprafeței pământului”: „O femeie, care nu obișnuiește să spună neadevăruri, povestește cu multă siguranță că, din curtea ei de pe Strada Lungă, atunci când a fost cutremurul de pământ, ar fi văzut dealul, pe care se află cetatea sau castelul, cum se înclina spre Strada Lungă, în așa chip, încât ea a putut să deosebească ulcioarele din cetate”.

În cetate era ținut doar un singur paznic care trebuia să anunțe prin bătăi de clopot izbucnirea incendiilor. Totuși în timpul revoluției din 1848-1849, râșnovenii au preferat să se refugieze cu avutul lor în spatele zidurilor cetății, speriați atât de armatele revoluționarilor maghiari, cât și de holera care apăruse în târg și omorâse 46 de râșnoveni. În vara anului 1848, grădina cetății a fost folosită și ca loc de instruire a gărzii naționale săsești, conduse de notarul J. Zigler. Botezul focului a fost în luptele de pe Olt, cu secuii, iar prima victimă săsească a revoluției din 1848 a fost tocmai un „miliționar” din Râșnov. În timpul ocupării Țării Bârsei de către armata revoluționară (martie-iunie 1849), Râșnovul a încartiruit o garnizoană. În afara alimentelor, râșnovenii au fost obligați să furnizeze trupelor maghiaro-secuiești 300 de cămăși și tot atâtea perechi de izmene.

După evenimentele din 1848, curtea de miazăzi a cetății de sus și latura dinspre grădină au fost renovate în 1854.

Nu putem aprecia cât de mult a contat atracția turistică reprezentată de cetate, însă la 1900, într-un Râșnov devenit o destinație turistică apreciată, hotelul comunal primise numele „La Cetatea Râșnovului”. La 23 august 1904, domnul Julius Bielz, cu adresa în str. Cîsnădiei, nr. 20, Sibiu, era anunțat că: „Tocmai am admirat din Cristian cetatea Râșnovului. Această ruină este deosebită și oferă și o perspectivă minunată”. În 1906, un alt viligiaturist descoperă cetatea Râșnovului „care stă de veacuri ca o coroană”, chiar dacă era „în parte ruinată”.

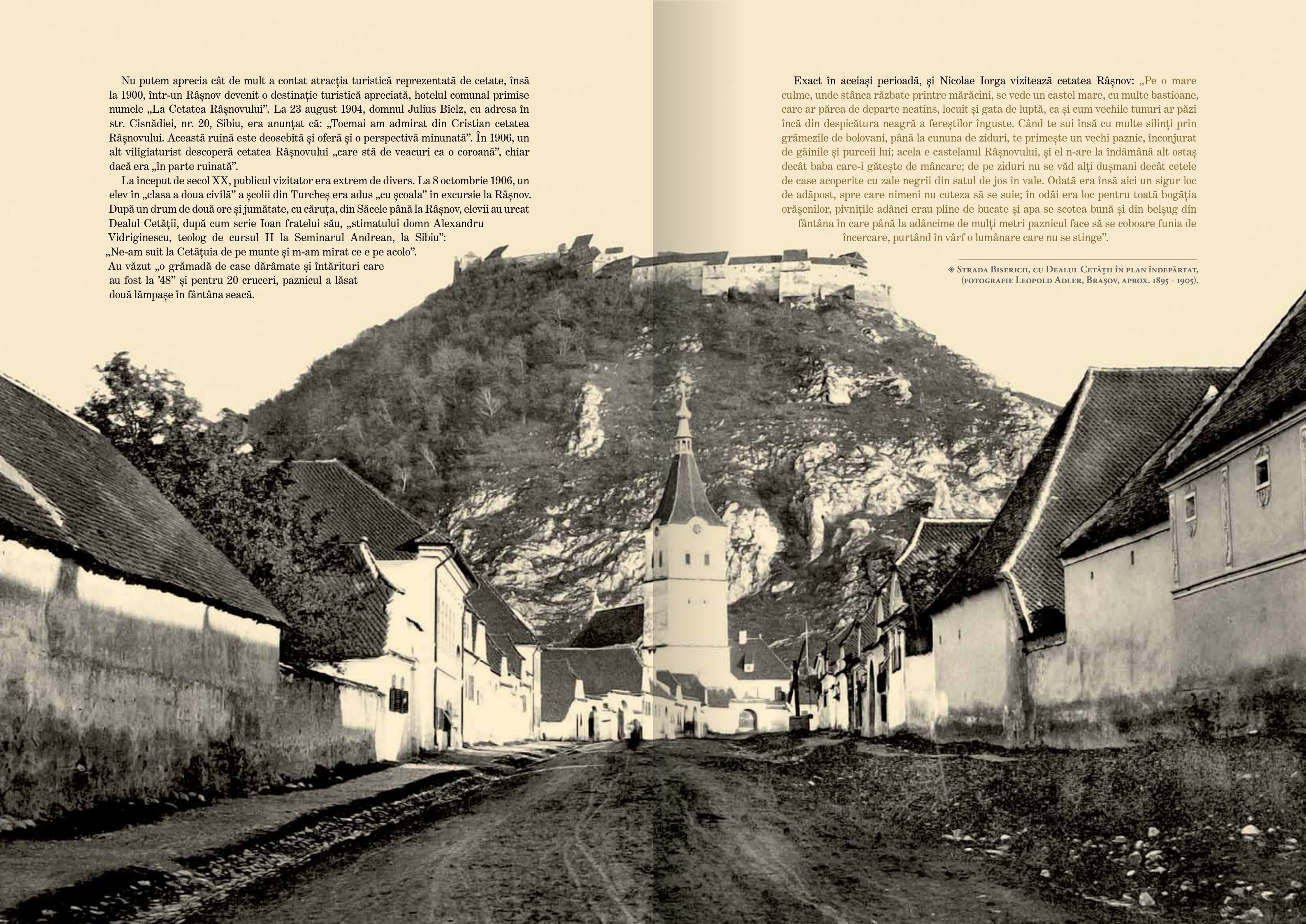
La început de secol XX, publicul vizitator era extrem de divers. La 8 octombrie 1906, un elev în „clasa a doua civilă” a școlii din Turcheș era adus „cu școala” în excursie la Râșnov. După un drum de două ore și jumătate, cu căruța, din Săcele până la Râșnov, elevii au urcat Dealul Cetății, după cum scrie Ioan fratelui său, „stimatului domn Alexandru Vidrighescu, teolog de cursul II la Seminarul Andrean, la Sibiu”:

„Ne-am suit la Cetățuia de pe munte și m-am mirat ce e pe acolo”.

Au văzut „o grămadă de case dărâmate și întărituri care au fost la '48” și pentru 20 cruceri, paznicul a lăsat două lămpașe în fântâna seacă.

Exact în aceeași perioadă, și Nicolae Iorga vizitează cetatea Râșnov: „Pe o mare culme, unde stânce răzbate printre mărăcini, se vede un castel mare, cu multe bastioane, care ar părea de departe neatins, locuit și gata de luptă, ca și cum vechile tunuri ar păzi încă din despicătura neagră a fereștilor înguste. Când te sui însă cu multe silinți prin grămezile de bolovani, până la cununa de ziduri, te primește un vechi paznic, înconjurat de găinile și porceii lui; acela e castelanul Râșnovului, și el n-are la îndămnă alt ostaș decât baba care-i gătește de mâncare; de pe ziduri nu se văd alți dușmani decât cetele de case acoperite cu zale negrii din satul de jos în vale. Odată era însă aici un sigur loc de adăpost, spre care nimeni nu cuteza să se suie; în odăi era loc pentru toată bogăția orașenilor, pivnițele adânci erau pline de bucate și apa se scotea bună și din belșug din fântâna în care până la adâncime de mulți metri paznicul face să se coboare funia de încercare, purtând în vârf o lumânare care nu se stinge”.

◆ STRADA BISERICII, CU DEALUL CETĂȚII ÎN PLAN ÎNDEPĂRTAT,
(FOTOGRAFIE LEOPOLD ADLER, BRAȘOV, APROX. 1895 - 1905).



◆ RESTAURAREA CETĂȚII, 1955.



Cutremurul din 11 noiembrie 1940 afectează puternic cetatea. Restaurarea devenea absolut obligatorie. Întârziată de război și de anii tulburi ai instaurării regimului comunist, restaurarea cetății Râșnov s-a desfășurat abia în perioada 1955-56.

◆ GRĂDINA CETĂȚII. SECVENȚE DIN FILMUL „NEMURITORII”, REGIA SERGIU NICOLAESCU, 1974.



◆ MARINA VLADY ÎN ROLUL MONA DIN „STEUA FĂRĂ NUME”, REGIA HENRI COLPI („CINEMA”, NOIEMBRIE 1965).



◆ HENRI COLPI ÎN TIMPUL FILMĂRILOR DE LA RÂȘNOV PENTRU „STEUA FĂRĂ NUME” („CINEMA”, DECEMBRIE 1964).



◆ FLORIN PIERȘIC ÎN ROLUL SABINUS DIN „COLUMNA”, REGIA MIRCEA DRĂGAN („CINEMA”, DECEMBRIE 1967).



După restaurare, în 1964, la Râșnov este turnat filmul „Steaua fără nume”/ „Mona, l' étoile sans nom”, o coproducție româno-franceză, în care diva cinematografului francez Marina Vlady, face un cuplu pe ecran și în afara acestuia cu actorul român Cristea Avram, care o urmează la Paris după terminarea filmului.

Însă cetatea și împrejurimile Râșnovului au intrat în istoria cinematografeii românești mai ales ca decorul preferat de regizorul Sergiu Nicolaescu pentru filmele sale istorice: *Dacii*, coproducție româno-franceză, care a avut premiera în 1966, având în rolurile principale pe Amza Pellea, Mircea Albulescu, Georges Marchal, Pierre Brice; *Mihai Viteazul*, cu premiera în 1970, cu Amza Pellea în rolul domnitorului Unirii, Florin Piersic, Olga Tudorache, Mircea Albulescu; *Nemuritorii*, apărut pe marile ecrane în 1974, cu Sergiu Nicolaescu, Colea Răutu, Ilarion Ciobanu, Amza Pellea, Ion Besoiu, Gheorghe Dinică, Jean Constantin, Gina Patrichi în rolurile principale, film a cărui muzică aparține formației „Phoenix”.

În 1967, la Râșnov este realizat filmul *Columna*, o coproducție româno-germano-italiană regizată de Mircea Drăgan, avându-i în rolurile principale pe Ilarion Ciobanu, Richard Johnson, Florin Piersic, Antonella Lualdi, Gheorghe Dinică. Cetatea Râșnov a „jucat” rolul capitalei regatului dac, Sarmisegetuza. În timpul filmărilor, în cetate s-au descoperit urme de locuire dacice. Prin urmare, se vor face apoi săpături sistematice în perioada 1970-1971. Mai mult, cetatea Râșnov, catalogată de istoricii comuniști „cetate țărănească”, intră în circuitul turistic național.



◆ CETATEA DE SUS. O PARTE DIN ACTORII ȘI CASCADORII FILMULUI „NEMURITORII” (PRIMII DIN STÂNGA, AMZA PELLEA ȘI ILARION CIOBANU, JOS ÎN DREAPTA, SERGIU NICOLAESCU), 1973 (COLECȚIA PERSONALĂ SERGIU NICOLAESCU).